

รูปแบบการพัฒนาความฉลาดทางจริยธรรมของเยาวชนเพื่อลดปัญหาทางสังคม ในจังหวัดนครศรีธรรมราช*

MODEL FOR THE DEVELOPMENT OF MORAL INTELLIGENT AMONG YOUNG PEOPLE SOCIAL PROBLEMS IN NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

พระครูปลัดสิริวิศรี สุทธิมน (ด่านประสิทธิ์)*, สุปรีชา ชำนาญพุฒิพร, กันตภณ หนูทองแก้ว

Phrakhrupalad Siwaritt Suddhimano (Danprasit)*, Supreecha Chamnanphuttiophon, Kantaphon Nuthongkaew

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Faculty of Social Sciences, Mahamakut Buddhist University, Srithammasokraj Campus, Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: siwarit.da@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์สภาพปัญหาทั่วไป 2) วิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และ 3) สร้างรูปแบบองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาความฉลาดทางจริยธรรมของเยาวชน เพื่อลดปัญหาทางสังคมในจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 17 รูป/คน เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์และวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหาทั่วไปของเยาวชน พบว่าปัจจุบันเด็กและเยาวชน มีการทะเลาะเบาะแว้ง ยาเสพติดและขู่สาว ควรแก้ไขอย่างเร่งด่วน เพื่อให้ได้รับความรู้ความเข้าใจสามารถพัฒนาตนเองไม่ให้เป็นปัญหาเหล่านั้น สามารถนำหลักความฉลาดทางจริยธรรมช่วยในการดำรงชีวิต 2) แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาความฉลาดทางจริยธรรม พบว่า บุคคลต้องมีลักษณะพื้นฐานทางจิตใจ 3 ประการ ในปริมาณที่เหมาะสมกับอายุ จึงจะเป็นผู้ที่มีความพร้อมที่จะพัฒนาจิต 5 ประการ อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม นอกจากนั้น บุคคลมีความพร้อมที่จะรับการพัฒนาลักษณะบางประการใน 5 ด้านนี้ จิตลักษณะพื้นฐาน 5 ประการ จึงเป็นสาเหตุของพฤติกรรมคนดี คนเก่ง และ 3) รูปแบบองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาความฉลาดทางจริยธรรมของเยาวชน เรียกว่า KCTA Model ดังนี้ K = Knowledge หมายถึง การให้ความรู้ ความฉลาดทางจริยธรรม C = Concept หมายถึง การสร้างความคิดรวบยอด T = Training หมายถึง การฝึกอบรม A = Assessment หมายถึง การประเมินความก้าวหน้าในด้านความฉลาดทางจริยธรรม การให้ความรู้จะต้องทำให้ตรงจุดตรงเป้าหมายผ่านกิจกรรมที่ทำได้จริง ใช้ปัญญาในการวิเคราะห์และปลูกฝังให้มีความคิดที่ดี ให้มีการอบรมหลักธรรมมาใช้ให้เรียนรู้แก้ปัญหาจากเหตุการณ์จริง จะได้ทราบปัญหาที่แท้จริง

คำสำคัญ: การพัฒนาความฉลาดทางจริยธรรม, เยาวชน, ปัญหาทางสังคม

Abstract

This research aims to 1) Analyze general problems, 2) Analyze concepts, theories, and 3) Create a knowledge model on the development of moral intelligence in youth to reduce social problems in Nakhon Si Thammarat Province. It is a qualitative research, in-depth interviews with 17 key informants. The research instrument is an interview form and descriptive data

analysis. The research results found that 1) The general problems of youth found that currently, children and youth are involved in quarrels, drugs, and adultery. They should be urgently solved in order to gain knowledge and understanding to develop themselves to prevent these problems and to be able to use the principles of moral intelligence to help in life. 2) The concept and theory on the development of moral intelligence found that a person must have 3 basic mental characteristics in an amount appropriate for their age in order to be ready to develop 5 mental characteristics in an appropriate environment. In addition, a person is ready to receive the development of some of these 5 mental characteristics. The 5 basic mental characteristics are the cause of good and capable behavior. 3) The knowledge model on the development of moral intelligence in youth is called the KCTA Model as follows: K = Knowledge, meaning providing knowledge Ethical intelligence C = Concept means creating summary ideas. T = Training means training. A = Assessment means evaluating progress in ethical intelligence. The provision of knowledge must be to the point, to the target through activities that can actually be done, using intelligence in analyzing and instilling good thoughts. There must be training in the principles of Dharma to be used to learn to solve problems from real events so that the real problems will be known.

Keywords: Development of Ethical Intelligence, Youth, Social Problems

บทนำ

ความฉลาดทางจริยธรรมเป็นการศึกษาความสามารถของบุคคลในการเรียนรู้และปฏิบัติตนด้านจริยธรรม และศีลธรรมตามกรอบประเพณีที่สั่งมาของศาสนา วัฒนธรรมและค่านิยมของสังคมที่ตนอาศัยอยู่ ทั้งสามารถปฏิบัติต่อบุคคลอื่นภายใต้ข้อบัญญัติที่สั่งมาด้วยจิตใจที่เต็มเปี่ยมด้วยความรัก ความเมตตา มีความประพฤติที่ชอบธรรม มีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น อยากให้ผู้อื่นได้รับสิ่งที่ดี มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีจิตสงบบางเฉยไม่ยินดี ไม่ส่งเสริมต่อสิ่งที่จะทำให้ลายคุณธรรมที่สั่งมา รู้จักนำหลักธรรมมาใช้ในการแก้ไขปัญหาสำหรับตนและบุคคลอื่นได้อย่างเหมาะสม ด้วยการปฏิบัติทางจิตให้สงบเป็นสมาธิสำหรับตนเองและชักชวนบุคคลอื่นให้ร่วมปฏิบัติ (อริยะ สุพรรณเภัชช, 2545) โดยกระทำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอจนเป็นนิสัย ผู้มีความประพฤติดีงามอย่างแท้จริงจะต้องเป็นผู้มีความรู้สึกในด้านดีอยู่ตลอดเวลา (พระมหานันต์ อังกุลศิริ, 2561) ผลที่เกิดจากการพัฒนาความฉลาดทางจริยธรรมทำให้เกิดความรู้ (Knowledge) เกิดเจตคติ (Attitude) เกิดทักษะ (Skill) (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2544)

ความฉลาดทางจริยธรรมจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งที่ส่งผลให้บุคคลประสบความสำเร็จทั้งด้านการเรียน การงาน ครอบครัว การดำเนินชีวิตส่วนตัว และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม แต่ด้วยกระแสแห่งการเปลี่ยนของยุคโลกาภิวัตน์เกิดการพัฒนาที่ก้าวหน้า จึงทำให้ความฉลาดทางจริยธรรมของบุคคลในสังคมเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะต่อเยาวชนในวัยเรียนจังหวัดนครศรีธรรมราชปัญหาที่สำคัญที่พบมาก คือ 1) การใช้สารเสพติด ส่วนใหญ่เยาวชนใช้สารเสพติดที่พบมากที่สุด คือ ยาสูบ ยาบ้า กัญชา แอมเฟตามีน และสารระเหยและมากกว่า 90% ใช้มากกว่า 1 ประเภท 2) การใช้ความรุนแรงและก้าวร้าว พบว่า มักใช้ความรุนแรงในลักษณะการทำร้าย หรือพยายามทำร้าย การพกพาอาวุธและวัตถุระเบิด ทะเลาะวิวาทกับผู้อื่นโดยใช้กำลังและใช้อาวุธ (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2565) 3) เพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร พบว่า ส่วนใหญ่มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกอายุ 15 ปี มากที่สุด และตั้งครรภ์ที่อายุน้อยที่สุด คือ 12 ปี โดยส่วนใหญ่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมากที่สุด และ 4) การสูบบุหรี่ พบว่า เยาวชนอายุ 15 ปีขึ้นไปเป็นผู้ที่สูบบุหรี่ ร้อยละ 17.4 อายุเฉลี่ยที่ติดบุหรี่ คือ 18 ปี (สำนักงานสถิติแห่งชาติ,

2564) จะเป็นผู้ที่มียายุอยู่ในช่วงวัยรุ่น โดยเฉพาะปัญหาด้านความฉลาดทางจริยธรรมถือว่าเป็นปัญหาที่สำคัญและน่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง

การพัฒนาความฉลาดทางจริยธรรมของเยาวชน มีความจำเป็นอย่างเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการแก้ไขตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับโรงเรียน รวมไปถึงระดับชาติ และต้องได้รับการเอาใจใส่อย่างจริงจัง เพราะที่ผ่านมาสังคมมุ่งพัฒนาแต่ความรู้ เมื่อออกไปสู่สังคมก็นำเอาความรู้ที่ตนเองมีอยู่ไปเอาเปรียบผู้อื่น หรือกระทำความชั่ว จึงเป็นหน้าที่โดยตรงของผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบและเกี่ยวข้องที่จะต้องตระหนักและพัฒนาให้เยาวชนมีความฉลาดทางจริยธรรมของเยาวชนให้มากที่สุด โดยมุ่งหวังให้เยาวชนออกไปสู่สังคมด้วยคุณภาพและมีคุณธรรมจริยธรรมเพื่อเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความเข้มแข็งทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ สำหรับการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาความฉลาดทางจริยธรรม เพื่อนำมาใช้ในการสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาความฉลาดทางจริยธรรม คือ ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะของ ดวงเดือน พันธมนาวิน ที่ลักษณะพื้นฐานและองค์ประกอบทางจิตใจซึ่งจะนำไปสู่พฤติกรรมที่พึงปรารถนา เพื่อส่งเสริมให้บุคคลเป็นคนดี และคนเก่ง (ดวงเดือน พันธมนาวิน, 2543) ทฤษฎีพัฒนาการทางเหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg, L., 1976) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura, A. ซึ่งเป็นพื้นฐานการพัฒนาการหยั่งลึกทางสังคม อธิบายแนวคิดที่สำคัญในการเรียนรู้ทางสังคมไว้ว่า พฤติกรรมทุกอย่างของมนุษย์เป็นผลมาจากการเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ (Bandura, A., 1972) แนวคิดการพัฒนาจิตพิสัยของ Krathwohl, D. R. โดยเน้นการจัดสิ่งเร้าประสบการณ์หรือสถานการณ์หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ช่วยให้เยาวชนเกิดการเรียนรู้และสนใจในคุณธรรมจริยธรรมมีส่วนร่วมและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (Krathwohl, D. R., 1964) โดยมีรูปแบบการพัฒนาความฉลาดทางจริยธรรมตามหลักการ KCTA MODEL คือ การสร้างเสริมปัญญาและเสริมสร้างศรัทธา ปัญญา คือ ความรู้เข้าใจถึงผลกระทบและสิ่งใดพึงละเว้น ศรัทธา คือ เชื้อมั่นที่จะกระทำในสิ่งที่พึงกระทำ และเชื้อมั่นที่จะละเว้นในสิ่งพึงละเว้น ประกอบด้วยรูปแบบการพัฒนาใน 4 ขั้นตอน คือ 1) การให้ความรู้แก่เยาวชน (Knowledge) 2) การสร้างความคิดรวบยอดแก่เยาวชนที่จะเป็นผู้นำในด้านการพัฒนาทางปัญญา การพัฒนาทางจิตใจ และการพัฒนาทางพฤติกรรม (Concept) 3) การจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่เยาวชน (Teaching) ขั้นนี้เป็นหัวใจสำคัญของรูปแบบการพัฒนา และ 4) การประเมินความก้าวหน้าพฤติกรรมความฉลาดทางจริยธรรมของเยาวชน (Assessment) และเชื่อว่ารูปแบบการพัฒนาความฉลาดทางจริยธรรมของเยาวชน ทำให้เยาวชนได้รับการฝึกฝนในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญาและจริยธรรมควบคู่ไปด้วย จะช่วยให้เยาวชนสามารถปรับตัว มีพัฒนาการที่ดีเป็นการวางรากฐานในการเรียนรู้ที่ดีของเยาวชนต่อไปในอนาคต

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาความฉลาดทางจริยธรรมของเยาวชนเพื่อลดปัญหาทางสังคมในจังหวัดนครราชสีมา เป็นกรอบควบคุมความประพฤติภายนอกไว้ให้ประพฤติดี ไม่ทำลายผู้อื่นทั้งความคิดการกระทำและคำพูด ไม่ต้องการสิ่งของผู้อื่นมาเป็นของตน และจะช่วยให้เกิดพลังความรัก ความเมตตาแก่ตัวเองและผู้อื่น การให้ความรู้จะต้องทำให้ตรงจุด ตรงเป้าหมาย ผ่านกิจกรรมที่ทำได้จริง ใช้ปัญญาในการวิเคราะห์และปลูกฝังให้มีความคิดที่ดี ให้มีการอบรมหลักธรรมมาใช้ให้เรียนรู้แก้ปัญหาจากเหตุการณ์จริง จะได้ทราบปัญหาที่แท้จริง จึงทำการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและหลักจริยธรรมต่าง ๆ ผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับการนำไปใช้ส่งเสริมความฉลาดทางจริยธรรมเพื่อลดปัญหาทางสังคมในจังหวัดนครราชสีมา ตามแนวคิดที่ว่า ศีลธรรมของยุวชน คือ สันติภาพของโลก มุ่งเน้นให้เยาวชนเติบโตใน 4 มิติ คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความรู้ และด้านทักษะความสามารถ และนำเสนอองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับความฉลาดทางจริยธรรมไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเสริมสร้างคุณภาพเยาวชนไทยและสังคมที่ปลอดภัยมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาทั่วไปของเยาวชนในจังหวัดนครราชสีมา

2. เพื่อวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาความฉลาดทางจริยธรรมของเยาวชน เพื่อลด ปัญหาทางสังคมในจังหวัดนครศรีธรรมราช

3. เพื่อสร้างรูปแบบองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาความฉลาดทางจริยธรรมของเยาวชน เพื่อลดปัญหาทางสังคมในจังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. **รูปแบบการวิจัย** เป็นการวิจัยเชิงเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และมีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จากผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรงตามประเด็นการวิจัย สำหรับการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาความฉลาดทางจริยธรรมของเยาวชน เพื่อลดปัญหาทางสังคม ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารปฐมภูมิ เอกสารทุติยภูมิ และงานวิชาการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับงานวิจัย

2. **ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ** มีดังนี้ 1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูป/คน เลือกแบบเจาะจง ซึ่งเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านกลุ่มพระภิกษุสงฆ์ผู้ทรงความรู้ จำนวน 2 รูป กลุ่มคณาจารย์ จำนวน 3 คน กลุ่มนักวิชาการด้านสังคม จำนวน 3 คน กลุ่มตัวแทนเด็กและเยาวชน 1 คน และ 2) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในการสนทนากลุ่ม ซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านกลุ่มพระภิกษุสงฆ์ผู้ทรงความรู้ จำนวน 3 รูป กลุ่มคณาจารย์ จำนวน 3 คน กลุ่มนักวิชาการด้านสังคม จำนวน 2 คน โดยผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้รอบรู้ มีประสบการณ์เป็นบุคคลที่รู้รายละเอียดในประเด็นที่สัมภาษณ์ สามารถให้รายละเอียดข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง คือ เป็น Key Informants เพื่อรวบรวมข้อเท็จจริงให้ได้อย่างลึกซึ้ง เพื่อสนับสนุนข้อมูลให้มีความน่าเชื่อถือ ทั้งในประเด็นที่สัมภาษณ์ และการทำการสนทนากลุ่ม รวมทั้งสิ้น 17 รูป/คน

3. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยที่ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ แบบวิจัยเอกสาร (Documentary Qualitative Research) ได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารปฐมภูมิ จากหลักฐานสำคัญที่ปรากฏ คือ พระไตรปิฎก อรรถกถา และงานวิชาการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับงานวิจัย ได้แก่ เอกสารปฐมภูมิ ได้แก่ ศึกษาข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช เช่น ศาลเยาวชนและครอบครัว สถานีพินิจ สถานีตำรวจ เป็นต้น เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์สภาพปัญหาทั่วไปของเยาวชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช เอกสารทุติยภูมิ ได้แก่ ตำราที่เกี่ยวข้อง เอกสารวิชาการ ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทความวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์ website เป็นต้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างซึ่งมีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด โดยแบ่งเนื้อหา เป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 ข้อคำถามการสัมภาษณ์รูปแบบการพัฒนาความฉลาดทางจริยธรรมของเยาวชนเพื่อลดปัญหาทางสังคมในจังหวัดนครศรีธรรมราช และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้ศึกษาปัญหาข้อมูลในพื้นที่ด้วยวิธีสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ ศึกษาจากสถิติข้อมูลจากศาลเยาวชนและครอบครัว สถานีพินิจ สถานีตำรวจ เป็นต้น ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความฉลาดทางจริยธรรมของเยาวชน เพื่อลดปัญหาทางสังคมในจังหวัดนครศรีธรรมราช และรวบรวมข้อมูลเพื่อสร้างเป็นกรอบของแบบสัมภาษณ์ สร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมการพัฒนาความฉลาดทางจริยธรรมของเยาวชน เพื่อลดปัญหาทางสังคมในจังหวัดนครศรีธรรมราช นำแบบสัมภาษณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจ เพื่อให้ข้อเสนอแนะแล้ว นำมาปรับปรุงแก้ไขนำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เรียนเชิญ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ มีประสบการณ์เกี่ยวกับการพัฒนาความฉลาดทางจริยธรรมของเยาวชน เพื่อลดปัญหาทางสังคมในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความครอบคลุมตามขอบข่ายของเนื้อหา และวัตถุประสงค์ นำแบบ

สัมภาษณ์ที่ได้รับคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ มีประสบการณ์เกี่ยวกับการพัฒนาความฉลาดทางจริยธรรมของเยาวชน เพื่อลดปัญหาทางสังคมในจังหวัดนครศรีธรรมราช มาปรับปรุงแก้ไข พร้อมด้วยแบบงานวิจัยในบทที่ 1 - 3 เข้าสู่กระบวนการสอบ 3 บท และขอรับพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราช ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อสัมภาษณ์ ตามที่กำหนดไว้ นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ที่ได้มารวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ และเรียบเรียงข้อมูล ตามวัตถุประสงค์เพื่อเข้าสู่กระบวนการเสวนากลุ่ม (Focus Group) กำหนดวัตถุประสงค์และประเด็นคำถามการวิจัยเชิงคุณภาพจากการศึกษา แนวคิดและทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาความฉลาดทางจริยธรรมของเยาวชน เพื่อลดปัญหาทางสังคมในจังหวัดนครศรีธรรมราช คัดเลือกและกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่เหมาะสมกับการศึกษาการใช้กระบวนการเสวนากลุ่ม จัดกลุ่มย่อยตามสภาพปัญหาของเยาวชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อรูปแบบการพัฒนาความฉลาดทางจริยธรรมของเยาวชน เพื่อลดปัญหาทางสังคมในจังหวัดนครศรีธรรมราช นำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาความฉลาดทางจริยธรรมของเยาวชน เพื่อลดปัญหาทางสังคมในจังหวัดนครศรีธรรมราช รับฟังความคิดเห็นจากกลุ่ม รวบรวมเป็นประเด็นตามวัตถุประสงค์ จัดทำสรุปประเด็นที่ได้จากการจัดเวทีโดยใช้กระบวนการเสวนากลุ่ม รวบรวม วิเคราะห์ และสรุปผลที่ได้รับจากการใช้กระบวนการเสวนากลุ่ม

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยวิธีการ ดังนี้ นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการเสวนากลุ่ม มาถอดเสียง และบันทึกเป็นข้อความ นำข้อความจากการสัมภาษณ์ การจดบันทึก และการเสวนากลุ่ม มาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการเสวนากลุ่มตามวัตถุประสงค์การวิจัย สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยในรูปแบบของ (Model) และนำเสนอในรูปแบบของความเรียง

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัญหาทั่วไปของเยาวชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช คือ การทะเลาะเบาะแว้ง ยาเสพติด และชู้สาว ล้วนต้องการการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รับความรู้และทำความเข้าใจกับปัญหาที่เกิดขึ้น โดยควรใช้หลักความฉลาดทางจริยธรรมเพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถเรียนรู้การพัฒนาตนเอง ไม่ให้ตัวเองไปสู่ปัญหาเหล่านี้ แต่หากเผชิญกับปัญหาอยู่ก็สามารถนำหลักความฉลาดทางจริยธรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาช่วยในการดำรงชีวิตและเป็นเกราะป้องกันไม่ให้หลงผิดไปมากกว่าเดิม ทุกภาคส่วน ผู้ปกครอง โรงเรียน สถานศึกษา ครูอาจารย์ หรือแม้แต่พระสงฆ์ ผู้นำทางศาสนา เจ้าหน้าที่บ้านเมืองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรช่วยกันแก้ปัญหา วางมาตรการในการแก้ปัญหา

2. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาความฉลาดทางจริยธรรมของเยาวชน เพื่อลดปัญหาทางสังคมในจังหวัดนครศรีธรรมราช บุคคลจะต้องมีลักษณะพื้นฐานทางจิตใจ 3 ด้าน ในปริมาณที่สูงพอเหมาะกับอายุ จึงจะเป็นผู้ที่มีความพร้อมที่จะพัฒนาจิตลักษณะ 5 ประการ ที่ลำดับของต้นไม้มิโดยมีจิตลักษณะทั้ง 5 นี้ จะพัฒนาไปเองโดยอัตโนมัติ ถ้าบุคคลมีความพร้อมทางจิตใจ 3 ด้าน ดังกล่าว และอยู่ในสภาพแวดล้อมทางบ้าน ทางโรงเรียนและทางสังคมที่เหมาะสม นอกจากนั้น บุคคลยังมีความพร้อมที่จะรับการพัฒนาจิตลักษณะบางประการใน 5 ด้านนี้ โดยวิธีการอื่น ๆ ด้วยฉะนั้น จิตลักษณะพื้นฐาน 5 ประการ คือ สิ่งที่จะช่วยให้บุคคลนั้นสามารถรับมือได้ทั้งสิ่งที่คาดหวัง และสิ่งที่ไม่คาดคิด ซึ่งถ้าปราศจากจิต 5 ประการนี้แล้ว บุคคลจะตกอยู่ภายใต้อำนาจของพลังที่ตนเองก็ไม่เข้าใจ และไม่สามารถควบคุมอะไรได้ มีดังนี้ คือ 1) จิตขำนาญการเป็นวิธีคิดเกี่ยวกับสาขาวิชาหลัก ๆ และ

สายวิชาชีพต่าง ๆ ซึ่งเป็นความสามารถในการประยุกต์ความขยันหมั่นเพียรของตน พร้อมทั้งปรับปรุงสิ่งที่เล่าเรียนมาให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง 2) จิตสังเคราะห์ เป็นการเลือกข้อมูลที่สำคัญจากข้อมูลมากมาย ที่ได้รับจากหลาย ๆ แหล่ง และจัดการกับข้อมูลได้อย่างสมเหตุสมผล 3) จิตสร้างสรรค์ เป็นยิ่งกว่าจิตชำนาญการและจิตสังเคราะห์ โดยเป็นการผลิตความคิดใหม่ ๆ พร้อมทั้งคำถามที่แตกต่างไปจากเดิม และกำเนิดเป็นวิธีคิดที่สดใหม่ 4) จิตเคหะ เป็นการตอบสนองต่อคนและกลุ่มคนที่มีความแตกต่างหลากหลายอย่างเห็นอกเห็นใจ และเป็นไปในทางสร้างสรรค์ และ 5) จิตจริยธรรม เป็นคุณลักษณะที่เป็นนามธรรมค่อนข้างมาก แต่มีความสำคัญในเชิงบทบาทในหน้าที่การงาน และบทบาทในการเป็นพลเมือง เป็นการไตร่ตรองถึงธรรมชาติของงาน รวมทั้งความต้องการและความปรารถนาของสังคมที่เราดำรงอยู่ จึงเป็นสาเหตุของพฤติกรรมคนดี และคนเก่งนั้นเองนอกจากนี้ จิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการ คือ รากของต้นไม้ที่แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานอาชีพอย่างขยันขันแข็ง ซึ่งประกอบด้วย 1) สติปัญญา 2) ประสพการณ์ทางสังคม และ 3) สุขภาพจิต ที่รากนี้อาจเป็นสาเหตุร่วมกันจิตลักษณะ 3 ประการ ที่ลำต้น เพื่อใช้อธิบาย ทำนาย และพัฒนาพฤติกรรมดังกล่าวมาแล้วด้วย 3 รูปแบบองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาความฉลาดทางจริยธรรมของเยาวชน เพื่อลดปัญหาทางสังคมในจังหวัดนครศรีธรรมราช มี 4 ด้าน ได้แก่ 1) การให้ความรู้ความฉลาดทางจริยธรรม โดยจะต้องปลูกฝังว่าทุกสังคมมีประเพณี วัฒนธรรมเป็นของตัวเอง โดยเฉพาะชาวจังหวัดนครศรีธรรมราช เราจะต้องรู้ว่าควรปฏิบัติตนอย่างไรเพื่อให้อยู่ร่วมกับคนอื่นได้ โดยการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่สามารถปฏิบัติได้จริง โดยผ่านคำพูดที่ไม่ใช้ความรุนแรง คอยให้การอบรมสั่งสอนว่าเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมไม่ใช่สิ่งที่ล้ำสมัยโดยการสอดแทรกเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น เกมคอมพิวเตอร์ การ์ตูน ให้เหมาะสมกับวัย รวมถึงให้มีการฝึกสวดมนต์ ทำสมาธิ และควรสอดแทรกเรื่องศีล 5 ให้เด็กไปด้วย เพราะศีล 5 ถือเป็นสิ่งสำคัญ และจำเป็นในการดำรงชีวิต โดยการฝึกอบรมจะต้องเริ่มตั้งแต่ยังเป็นเด็กและเยาวชน ในวาระสำคัญ เช่น วันพระ วันสำคัญของชาติ ก็ควรพาเด็กไปร่วมกิจกรรมเพื่อพวกเขาเหล่านั้นจะได้ฟังธรรมจากพระสงฆ์ และวิทยากรผู้มีความรู้ในการให้ข้อมูล และมีหลักจิตวิทยาในการแทรกซึมในสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์แก่เด็กต่อไป เพื่อเด็กและเยาวชนจะได้เรียนรู้ว่าทุกคนต้องใช้ชีวิตอย่างไรให้เป็นไปตามธรรมชาติ ไม่ใช่พอเกิดปัญหาขึ้นมาก็หาทางออกไม่ได้ จนนำไปสู่การแก้ปัญหาและตัดสินใจในทางที่ผิด โดยให้พวกเขาเห็นว่าที่ปรึกษาที่ดีที่สุด คือ พ่อ แม่ ครูอาจารย์ 2) การสร้างความคิดรวบยอดในการพัฒนาทางปัญญา การพัฒนาทางจิตใจ และการพัฒนาทางพฤติกรรม โดยใช้หลักการทางพระพุทธศาสนาที่สอนในเรื่อง บาป บุญ คุณ โทษ เราจะต้องรู้ว่าตัวเองมีกาย การไม่ปล่อยร่างกายให้หลงไหลไปในอบายมุข จะต้องรู้จักยับยั้งชั่งใจคอยเตือนตัวเองว่า สิ่งไหนทำได้ ทำไม่ได้ คือ จะต้องให้เด็กมีภูมิคุ้มกันกับเรื่องเหล่านี้ก่อน และสอนเรื่องสมาธิ เพราะเมื่อมีสมาธิแล้วจะส่งผลให้จิตใจดี คิดดี ทำดี โดยทางโรงเรียนจะต้องสอดแทรกเนื้อหาเหล่านี้ลงไปในกระบวนการเรียนการสอนและจัดให้มีกิจกรรมเพื่อเสริมหลักสูตร เช่น โครงการเจริญพระ และวิทยากร มาบรรยายให้ความรู้ ให้เขามีจิตใจที่อ่อนโยน มีการให้อภัยซึ่งกันและกัน รู้จักนำหลักของศาสนาที่ตนนับถือมาช่วยทำให้จิตใจสงบ ส่วนในเรื่องการเสริมสร้างปัญญานั้น Active Learning ให้เด็กได้ทำจริง ได้ปฏิบัติจริงแทนการสอนแบบท่องจำ ในบางครั้งก็สอนจากความผิดพลาดที่เกิดขึ้นจริง เพื่อเขาจะไม่กลับมาทำซ้ำอีก ส่วนการพัฒนาด้านปัญญาใช้หลักของสุตมยปัญญา คือ การฟัง จินตมยปัญญา คือ การคิดพิจารณา ภวนามมยปัญญา คือ การปฏิบัติ การพัฒนาด้านจิตใจใช้หลักสมถกรรมฐาน ทำจิตใจให้สงบด้วยหลักของการทำสมาธิพื้นฐาน และการพัฒนาพฤติกรรม โดยใช้ศีล 5 มาเป็นต้นแบบในการดำเนินชีวิต ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะต้องเริ่มจากสถาบันครอบครัว ควรปลูกฝังว่าเมื่อมีความคิดแล้วอย่าให้ความคิดของตัวเองเป็นใหญ่ โดยการสร้างพลังคิดบวก และจะต้องไม่ตามใจหรือกดดันเด็กมากเกินไป เพราะจะนำไปสู่การต่อต้านได้ 3) การจัดกิจกรรมความฉลาดทางจริยธรรม ในการจัดกิจกรรมทางจริยธรรมควรให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมโดยใช้หลัก บวร (บ้าน วัด โรงเรียน) เพื่อส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้ใช้หลักพระพุทธศาสนา เช่น การจัดให้มีการอบรมคุณธรรมจริยธรรมเป็นประจำ โดยกำหนดให้เด็กที่มีการเข้าเรียนใหม่ทุกคนจะต้องผ่านการอบรม โดยเชิญวิทยากรที่มีความชำนาญในด้านต่าง ๆ มา เช่น พระสงฆ์ นักวิชาการ

นักจิตวิทยา มาบรรยายให้ความรู้ รวมถึงจัดให้มีกิจกรรมด้านจิตอาสา เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้การช่วยเหลือผู้อื่น การทำความดีเพื่อสังคม ได้รู้จักการเสียสละ การจัดให้มีการเข้าค่ายลูกเสือ-เนตรนารี เพื่อส่งเสริมในเรื่องความสามัคคี การทำงานเป็นหมู่คณะ การบรรพชาสามเณรฤดูร้อน อย่างน้อย 15 วัน เพื่อให้ได้รับความรู้ในทางพระพุทธศาสนา และได้น้อมนำหลักธรรมไปใช้หลังจากที่ได้ลาสิกขาไปแล้ว และทำให้เด็กได้คุ้นเคยกับวัด ได้ไปเรียนรู้ในสถานที่จริง เช่น พาไปสวนโมกขพลาราม พาไปดูสถานที่สำคัญต่าง ๆ ได้บำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม รวมถึงการจัดโครงการหิ้วปิ่นโตไปวัดในวันพระ การให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา มีการตักบาตรเวียนเทียน รวมถึงวันสำคัญของชาติ เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้น้อมสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของสถาบันกษัตริย์ และในส่วนของเยาวชนควรมีการจัดโครงการนักเรียนเยี่ยมคุก เพื่อให้เขาได้รู้ว่าเมื่อเรากระทำผิด เราจะต้องได้รับโทษ คือ ตีตัก การเสพยาเสพติด การทะเลาะวิวาท การลักขโมย ก็ต้องถูกคุมขัง การขาดเสรีภาพเป็นอย่างไร ทำให้เด็กและเยาวชนไม่กล้าทำผิด และ 4) การประเมินความก้าวหน้าความฉลาดทางจริยธรรม ในการประเมินความก้าวหน้าหลังจากกิจกรรมไปแล้วว่า มีความก้าวหน้าอย่างไร โดยหลักการประเมินขึ้นอยู่กับแต่ละองค์กรว่าจะให้วิธีไหนในการประเมิน ซึ่งจะต้องดูที่ผลลัพธ์โดยสังเกตสิ่งที่เขาแสดงออกทางกาย วาจา ใจ ผ่านพฤติกรรม และแสดงออกมาทางความคิด ซึ่งในบางครั้งอาจจะต้องสร้างสถานการณ์ขึ้นมาเพื่อทำการประเมินจากสถานการณ์จริง เมื่อประเมินแล้วไม่มีความก้าวหน้าแสดงว่าสิ่งที่เราทำมาล้มเหลว ส่วนในโรงเรียนควรมีแบบวัดประเมินพฤติกรรมนักเรียนแบบรายงานโครงการต่าง ๆ ให้ทุกคนจดบันทึก แล้วสรุปว่าเกิดผลอย่างไร เพราะแบบประเมินถือเป็นตัวชี้วัดว่ามีการพัฒนาอย่างไร โดยสังเกตผ่านพฤติกรรมว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีหรือไม่ และควรจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องทุก ๆ 6 เดือน ในบางครั้งอาจมีการทดสอบ เช่น การสอบวัดผลด้านคุณธรรมจริยธรรม และใช้การประเมินแฟ้ม เพราะเราจะได้ข้อมูลที่แท้จริง และนำผลการประเมินเพื่อไปใช้ในการทำกิจกรรมครั้งต่อไป

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. สภาพปัญหาทั่วไปของเยาวชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ปัญหาสังคมในปัจจุบันของเด็กและเยาวชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช คือ การทะเลาะเบาะแว้ง ยาเสพติด และขู่สาว ล้วนต้องการการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รับความรู้และทำความเข้าใจกับปัญหาที่เกิดขึ้น โดยควรใช้หลักความฉลาดทางจริยธรรม เพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถเรียนรู้การพัฒนาตนเอง ไม่ให้นำตัวเองไปสู่ปัญหาเหล่านี้ แต่หากเผชิญกับปัญหาอยู่ก็สามารถนำหลักความฉลาดทางจริยธรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาช่วยในการดำรงชีวิตและเป็นเกราะป้องกันไม่ให้หลงผิดไปมากกว่าเดิม ทุกภาคส่วน ผู้ปกครอง โรงเรียน สถานศึกษา ครูอาจารย์ หรือแม้แต่พระสงฆ์ ผู้นำทางศาสนา เจ้าหน้าที่บ้านเมืองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรช่วยกันแก้ปัญหา วางมาตรการในการแก้ปัญหา ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุษณีย์ อิตยิ พบว่า ปัญหาที่นักเรียนหลายคนได้รับทำให้ความพร้อม ความตั้งใจที่จะพัฒนาศักยภาพของความฉลาดทางจริยธรรม ความฉลาดทางความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคลดลง ได้แก่ ความไม่พร้อมของครอบครัว ไม่มีคนดูแลเอาใจใส่ที่ดีพอ และบางคนต้องขาดเรียนไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม เนื่องจากต้องช่วยรับภาระค่าใช้จ่ายจากทางครอบครัว ทั้งนี้ ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน มีความต้องการในการเสริมสร้างความฉลาดทางจริยธรรม ความฉลาดทางความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (อุษณีย์ อิตยิ, 2563) ซึ่งมีวิธีดำเนินการ 4 ด้าน คือ 1) ด้านการให้ความรู้/จริยธรรม หมายถึง การแบ่งปันความรู้ โดยการจัดกิจกรรม การแลกเปลี่ยนความรู้ 2) ด้านการสร้างความคิดรวบยอด หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสรุปความคิดรวบยอดด้วยตนเอง 3) ด้านการจัดกิจกรรม หมายถึง การกระทำสิ่งต่าง ๆ ที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยผู้เรียนเป็นผู้ลงมือกระทำ หรือผู้เรียนหรือผู้สอน เป็นผู้ร่วมกันกระทำ และ 4) ด้านการประเมิน หมายถึง กระบวนการตัดสินใจ หรือพิจารณาคุณค่าเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยการวางแผน การเก็บรวบรวมข้อมูล

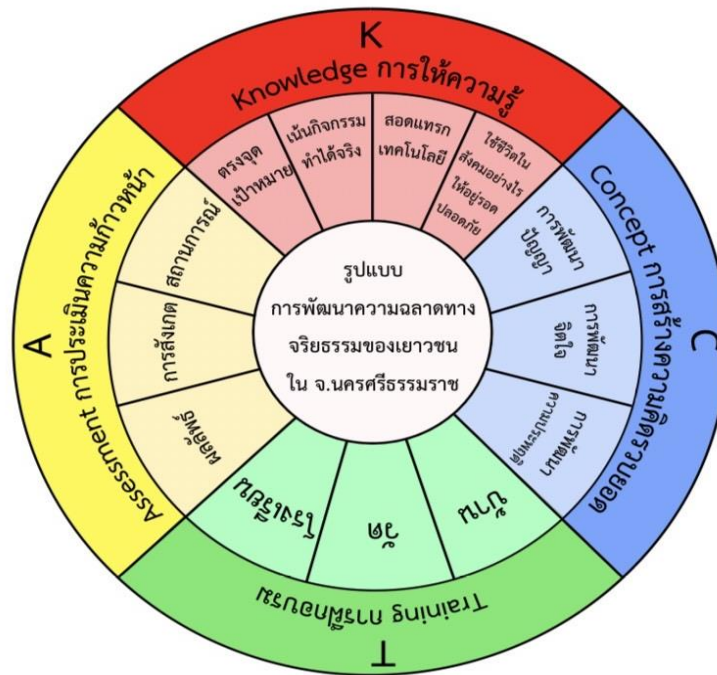
2. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาความฉลาดทางจริยธรรมของเยาวชน เพื่อลดปัญหาทางสังคมใน จังหวัดนครศรีธรรมราช บุคคลจะต้องมีลักษณะพื้นฐานทางจิตใจ 3 ด้าน ในปริมาณที่สูงพอเหมาะกับอายุ จึงจะเป็นผู้ที่มีความพร้อมที่จะพัฒนาจิตลักษณะ 5 ประการ ที่ลำดับของต้นไม้โดยมีจิตลักษณะทั้ง 5 นี้ จะพัฒนาไปเอง โดยอัตโนมัติ ถ้าบุคคลมีความพร้อมทางจิตใจ 3 ด้าน ดังกล่าว และอยู่ในสภาพแวดล้อมทางบ้าน ทางโรงเรียนและ ทางสังคมที่เหมาะสม นอกจากนั้น บุคคลยังมีความพร้อมที่จะรับการพัฒนาจิตลักษณะบางประการใน 5 ด้านนี้ โดยวิธีการอื่น ๆ ด้วยฉะนั้น จิตลักษณะพื้นฐาน 5 ประการ จึงเป็นสาเหตุของพฤติกรรมคนดี และคนเก่งนั่นเอง นอกจากนี้ จิตลักษณะพื้นฐาน 3 ประการ ที่รากนี้อาจเป็นสาเหตุร่วมกันจิตลักษณะ 3 ประการ ที่ลำดับ เพื่อใช้อธิบาย ทำนาย และพัฒนาพฤติกรรมดังกล่าวมาแล้วด้วย ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิสิษฐ คิดคำส่วน พบว่า จริยธรรมที่นำมาเป็นแนวทางปฏิบัติตน จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ 1) เป็นผู้ใฝ่เรียนใฝ่รู้และขยันหมั่นเพียร 2) เป็นผู้ที่ ทรงคุณธรรม และ 3) เป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่ม กลุ่มที่ 2 ได้คัดเลือกนายอานันท์ ปันยารชุน โดยให้เหตุผลว่า เป็นอดีตนายกรัฐมนตรี ที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งตามวิถีทางแห่งประชาธิปไตย แต่ก็สามารถบริหารประเทศ ด้วยความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ สมกับคำกล่าวที่เรียกกันว่า “รัฐบาลโปร่งใส” และได้จำแนกหลักคุณธรรม จริยธรรมของ นายอานันท์ ปันยารชุน ไว้ 9 ข้อ ได้แก่ 1) วิริยะ คือ มีความพากเพียร 2) สมานัตตตา คือ เป็นผู้ ประพฤติเสมอต้นเสมอปลาย 3) ความเมตตา และความกรุณา 4) ทาน คือ การให้ การเสียสละ 5) อุตถจริยา คือ การสงเคราะห์ทุกชนิด 6) ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา 7) ปิยวาจา คือ การพูดจาด้วยถ้อยคำ ที่ไพเราะ อ่อนหวาน 8) เป็นผู้ไม่ลืมหืมไม่สนใจในยศถาบรรดาศักดิ์ และ 9) ขันติ มีความอดทนอดกลั้น และได้นำเสนอหลัก คุณธรรม จริยธรรมที่นำมาเป็นแนวทางปฏิบัติตน จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ 1) ความซื่อสัตย์ 2) การกล้าตัดสินใจ 3) การประนีประนอม 4) ความเสมอภาค 5) ภาวะผู้นำ และ 6) โปร่งใส (วิสิษฐ คิดคำส่วน, 2562) ซึ่งการนำ หลักธรรมข้างต้นมาใช้ทำให้ประสบความสำเร็จในการบริหารประเทศ และเป็นที่ยอมรับของประชาชนและบุคคล ทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับความหมายของความฉลาดทางจริยธรรม คือ ระดับความสามารถในการรับรู้ เข้าใจแนวทาง การประพฤติให้สอดคล้องกับความถูกต้องด้วยความตั้งใจและเจตนาที่ตั้งงามในทุกสถานการณ์ โดยการอบรมสั่งสอน การฟังธรรม

3. รูปแบบองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาความฉลาดทางจริยธรรมของเยาวชน เพื่อลดปัญหาทางสังคม ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มี 4 ด้าน 1) การให้ความรู้ความฉลาดทางจริยธรรม โดยจะต้องปลูกฝังว่าทุกสังคมมี ประเพณี วัฒนธรรมเป็นของตนเอง โดยเฉพาะชาวจังหวัดนครศรีธรรมราช เราจะต้องรู้ว่าควรปฏิบัติตนอย่างไร เพื่อให้อยู่ร่วมกับคนอื่นได้ โดยการเรียนผ่านกิจกรรมที่สามารถปฏิบัติได้จริง โดยผ่านคำพูดที่ไม่ใช้ความรุนแรง คอยให้การอบรมสั่งสอนว่าเรื่อง คุณธรรมและจริยธรรมไม่ใช่สิ่งที่ล้าสมัยโดยผ่านการสอดแทรกเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น เกมคอมพิวเตอร์ การ์ตูน ให้เหมาะสมกับวัย รวมถึงให้มีการฝึกสวดมนต์ ทำสมาธิ และควรสอดแทรกเรื่อง ศีล 5 ให้เด็กไปด้วย 2) การสร้างความคิดรวบยอดในการพัฒนาทางปัญญา การพัฒนาทางจิตใจ และการพัฒนา ทางพฤติกรรม โดยใช้หลักการทางพระพุทธศาสนาที่สอนในเรื่อง บาป บุญ คุณ โทษ เราจะต้องรู้ว่าตัวเองมีกาย การไม่ปล่อยร่างกายให้หลงไหลไปในอบายมุข จะต้องรู้จักยับยั้งชั่งใจคอยเตือนตัวเองว่า สิ่งไหนทำได้ ทำไม่ได้ คือ จะต้องให้เด็กมีภูมิคุ้มกันกับเรื่องเหล่านี้ก่อน และสอนเรื่องสมาธิ เพราะเมื่อมีสมาธิแล้วจะส่งผลให้จิตใจดี คิดดี ทำดี โดยทางโรงเรียนจะต้องสอดแทรกเนื้อหาเหล่านี้ลงไปในกระบวนการเรียนการสอนและจัดให้มีกิจกรรมเพื่อเสริมหลักสูตร เช่น โครงการเชิญพระ และวิทยากร มาบรรยายให้ความรู้ ให้เขามีจิตใจที่อ่อนโยน มีการให้อภัยซึ่งกันและกัน รู้จักนำ หลักของศาสนาที่ตนนับถือมาช่วยทำให้จิตใจสงบ ส่วนในเรื่องการเสริมสร้างปัญญาเน้น Active Learning ให้เด็ก ได้ทำจริง ได้ปฏิบัติจริงแทนการสอนแบบท่องจำ ในบางครั้งก็สอนจากความผิดพลาดที่เกิดขึ้นจริง เพื่อเขาจะไม่ กลับมาทำซ้ำอีก 3) การจัดกิจกรรมความฉลาดทางจริยธรรม ในการจัดกิจกรรมทางจริยธรรมควรให้ทุกภาคส่วน มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมโดยใช้หลัก บวร (บ้าน วัด โรงเรียน) เพื่อส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้ใช้หลัก

พระพุทธศาสนา เช่น การจัดให้มีการอบรมคุณธรรมจริยธรรมเป็นประจำ โดยการกำหนดให้เด็กที่มีการเข้าเรียนใหม่ทุกคนจะต้องผ่านการอบรม โดยเชิญวิทยากรที่มีความชำนาญในด้านต่าง ๆ มา เช่น พระสงฆ์ นักวิชาการ นักจิตวิทยา มาบรรยายให้ความรู้ รวมถึงจัดให้มีกิจกรรมด้านจิตอาสา เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้การช่วยเหลือผู้อื่น การทำความดีเพื่อสังคม ได้รู้จักการเสียสละ เพื่อให้ได้รับความรู้ในทางพระพุทธศาสนา และได้ไม่นำหลักธรรมไปใช้หลังจากที่ได้ลาสิกขาไปแล้ว และทำให้เด็กได้คุ้นเคยกับวัด ได้ไปเรียนรู้ในสถานที่จริง เช่น พาไปสวนโมกขพลาราม พาไปดูสถานที่สำคัญต่าง ๆ ได้บำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม และ 4) การประเมินความก้าวหน้าทางความฉลาดทางจริยธรรม ในการประเมินความก้าวหน้าหลังจากกิจกรรมไปแล้วว่า มีความก้าวหน้าอย่างไร โดยหลักการประเมินขึ้นอยู่กับแต่ละองค์กรว่าจะให้วิธีไหนในการประเมิน ซึ่งจะต้องดูที่ผลลัพธ์โดยสังเกตสิ่งที่เขาแสดงออกทางกาย วาจา ใจ ผ่านพฤติกรรม และแสดงออกมาทางความคิด ซึ่งในบางครั้งอาจจะต้องสร้างสถานการณ์ขึ้นมาเพื่อทำการประเมินจากสถานการณ์จริง เมื่อประเมินแล้วไม่มีความก้าวหน้าแสดงว่า สิ่งที่เราทำมาล้มเหลว ส่วนในโรงเรียนควรมีแบบวัดประเมินพฤติกรรมนักเรียน แบบรายงานโครงการต่าง ๆ ให้ทุกคนจดบันทึก แล้วสรุปว่าเกิดผลอย่างไร เพราะแบบประเมินถือเป็นตัวชี้วัดว่ามีการพัฒนาอย่างไร โดยสังเกตผ่านพฤติกรรมว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีหรือไม่ และควรจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องทุก ๆ 6 เดือน ในบางครั้งอาจมีการทดสอบ เช่น การสอบวัดผลด้านคุณธรรมจริยธรรม และใช้การประเมินแฟ้ม เพราะเราจะได้ข้อมูลที่แท้จริง และนำผลการประเมินเพื่อไปใช้ในการทำกิจกรรมครั้งต่อไป ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชุตินา แสงดารารัตน์ พบว่า องค์ประกอบด้านความฉลาดทางจริยธรรมมี 4 องค์ประกอบ ประกอบด้วย ความรับผิดชอบ ความมีเมตตา การให้ จากผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยค่าสถิติต่าง ๆ พบว่า โมเดลความฉลาดทางจริยธรรมสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า แนวคิดทางคุณธรรม จริยธรรม ที่ได้จากบุคคลสำคัญ จำนวน 23 ข้อ ได้แก่ 1) เป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่ศึกษา 2) เป็นผู้มีความกตัญญูกตเวที 3) เป็นผู้ซื่อสัตย์สุจริต 4) เป็นผู้ใฝ่ธรรม 5) เป็นผู้จงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ 6) วิริยะ คือ มีความพากเพียร 7) สมานัตตา คือ เป็นผู้ประพฤติเสมอต้นเสมอปลาย 8) ความเมตตา และความกรุณา 9) ทาน คือ การให้ การเสียสละ 10) อุตถจริยา คือ การสงเคราะห์ทุกชนิด 11) ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา 12) ปิยวาจา คือ การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน 13) เป็นผู้ไม่ลืมหืมตาไม่สนใจในยศถาบรรดาศักดิ์ 14) ขันติ มีความอดทนอดกลั้น 15) ความชอบธรรม 16) ความเหมาะสม 17) ความรอบรู้ 18) ความเป็นผู้นำเชื่อถือ 19) การมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล 20) การรับฟังความคิดเห็นและให้เกียรติพนักงานทุกคน 21) การมองโลกตามความเป็นจริง 22) การมองโลกในแง่ดี และ 23) อหิงสา การต่อสู้ที่ไม่ใช้ความรุนแรง (ชุตินา แสงดารารัตน์, 2560) และผู้วิจัยได้สรุปจำแนกหลักคุณธรรมจริยธรรมที่สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางปฏิบัติตน จำนวน 17 ข้อ ได้แก่ 1) ความซื่อสัตย์ 2) การกล้าตัดสินใจ 3) การประนีประนอม 4) ภาวะผู้นำ 5) โปร่งใส 6) การให้อภัย 7) การให้ 8) ความเคารพ 10) ความกตัญญู 11) การรู้จักปล่อยวาง 12) ความมีน้ำใจ 13) ความมีวินัย 14) ความสามัคคี 15) การรู้จักเสียสละตนเองเพื่อส่วนรวม 16) ความเชื่อมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย และ 17) ความรักชาติ โดยทุกกลุ่มได้สรุปความคิดเห็นไว้ว่า แนวคิดทางคุณธรรมจริยธรรมจะมีความหลากหลายแตกต่างกันไปตามแต่ละบุคคลก็ตาม แต่คุณธรรมจริยธรรมเป็นหลักของชีวิต ความงาม ความถูกต้อง ในการแสดงออกทั้งกาย วาจา ใจ ของแต่ละบุคคล ที่ยึดมั่นไว้เป็นหลักประจำใจในการประพฤติปฏิบัติจนประสบความสำเร็จในชีวิต และสร้างคุณประโยชน์ต่อสังคมและต่อการพัฒนาประเทศชาติ ให้เกิดความเจริญรุ่งเรือง ความมั่นคงและความสงบสุข ซึ่งหากบุคคลในสังคมเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมแล้ว จะทำให้สังคมเกิดความสงบสุขรู้จักหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองละเว้นความประพฤติชั่วมีเหตุผลถูกต้องตามกาลเทศะ ซึ่งคุณธรรมจริยธรรมนั้นเป็นสิ่งจำเป็นและมีคุณค่าสำหรับบุคคลในสังคมทุกเพศทุกวัยทุกอาชีพ ดังเห็นได้ว่า บุคคลสำคัญที่ยกมาทั้งหมดนี้ล้วนมีคุณธรรมจริยธรรมเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาจิตใจ ในการแก้ปัญหาจนสามารถพัฒนาเป็นความรู้ และสร้างสรรค์สังคมและประเทศให้เกิดความสุขสันติที่ถูกต้องได้

องค์ความรู้ใหม่

มีองค์ความรู้ใหม่เป็นผลสัมฤทธิ์จากการวิจัย ที่ได้สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดลองค์ความรู้ มีการอธิบายรูปแบบการพัฒนาความฉลาดทางจริยธรรมของเยาวชน เพื่อลดปัญหาทางสังคมในจังหวัดนครศรีธรรมราช เรียกว่า KCTA Model ดังนี้

ภาพที่ 1 แสดงแบบจำลองหรือโมเดล (Model) ขององค์ความรู้ KCTA Model

K = Knowledge หมายถึง การให้ความรู้

C = Concept หมายถึง การสร้างความคิดรวบยอด

T = Teaching หมายถึง การจัดกิจกรรม

A = Assessment หมายถึง การประเมินความก้าวหน้า

การนำองค์ความรู้จากการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาความฉลาดทางจริยธรรมของเยาวชนเพื่อลดปัญหาทางสังคมในจังหวัดนครศรีธรรมราช” ทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่เพื่อนำมาใช้เรียกว่า “KCTA Model” โดยมีขั้นตอนการนำไปใช้ ดังนี้

K = Knowledge หมายถึง การให้ความรู้ ความฉลาดทางจริยธรรมโดยจะต้องดำเนินการ ดังนี้

- 1) ตรงจุดตรงเป้าหมาย โดยในการให้ความรู้จะต้องทำให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมายและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง
- 2) เน้นผ่านกิจกรรมที่สามารถทำได้จริง โดยกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น โครงการจิตอาสา การอบรมคุณธรรมจริยธรรมโครงการเข้าวัดทุกวันพระ 3) การใช้เทคโนโลยีเข้ามาสอดแทรก เช่น เกมส์ คลิปวีดีโอ การ์ตูน และ
- 4) การใช้ชีวิตในสังคมอย่างไรให้อยู่รอดปลอดภัย โดยผู้ปกครอง ครู อาจารย์ จะต้องเป็นที่ปรึกษาที่ดีในทุกเรื่อง ในยามที่มีปัญหาจะได้แก้ไขได้ทันที่

C = Concept หมายถึง การสร้างความคิดรวบยอด เป็นการประเมินองค์ความรู้โดยผ่านกระบวนการ 3 ด้านด้วยกัน ดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาทางปัญญา โดยจะต้องใช้ปัญญาในการคิดวิเคราะห์แยกแยะ ว่า

สิ่งไหนดี สิ่งไหนชั่ว สิ่งไหนควรทำ สิ่งไหนไม่ควรทำ เพื่อส่งต่อไปกระบวนการต่อไป 2) การพัฒนาทางจิตใจ เพราะจิตใจถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญ ถ้ามีจิตใจดี มีการปลูกฝัง อบรม และได้อยู่ในสังคมที่ดี โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ผ่านสถาบันการศึกษาต่าง ๆ จะทำให้เด็กและเยาวชนสามารถแยกแยะสิ่งที่เป็นประโยชน์ได้ ซึ่งจะนำไปสู่ขั้นตอนที่ 3) การพัฒนาทางพฤติกรรม จากสองกระบวนการข้างต้นจะนำมาสู่การแสดงออกทางด้านพฤติกรรม เพราะถ้ามีปัญหาในการแยกแยะ มีจิตใจที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรมก็จะส่งผลมาทางด้านพฤติกรรม คือ จะแสดงออกมาในทางที่ดี เป็นคนดีของสังคมและประเทศชาติต่อไป

T = Teaching หมายถึง การจัดกิจกรรม ในการจัดกิจกรรมความฉลาดทางจริยธรรมควรได้รับความร่วมมือกับ 3 ภาคส่วนเพื่อให้มีประสิทธิภาพในการทำงานและความสามัคคีในชุมชนโดยผ่าน 1) บ้าน เป็นขั้นพื้นฐานของสังคม เพราะถือได้ว่าใกล้ชิดกับเด็กและเยาวชนมากที่สุด พ่อ แม่ ผู้ปกครองจะต้องคอยสังเกตพฤติกรรมของบุตรหลาน และพยายามให้ความรู้ ความเข้าใจ สิ่งต่าง ๆ ที่เด็กกำลังทำ เพื่อปัญหาจะได้ไม่บานปลาย 2) วัด ถือเป็นสถานที่ให้ความรู้ความฉลาดทางจริยธรรมโดยนำหลักธรรมเข้ามาสอดแทรกผ่านกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชน เช่น การจัดโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม จัดให้มีการสอนธรรมะตามสถานศึกษา และ 3) โรงเรียน เป็นสถานศึกษาที่มีความสำคัญต่อเด็กนักเรียนเป็นอย่างมาก เพราะถ้ามีการปลูกฝังหลักคุณธรรมจริยธรรมที่ดีและเป็นประโยชน์ ก็จะนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติที่ดีต่อไป ซึ่งหลัก บวร บ้าน วัด โรงเรียน ถือเป็นองค์กรที่สำคัญในการขัดเกลาเด็กและเยาวชนให้เดินไปในทางที่ถูกต่อไป

A = Assessment หมายถึง การประเมินความก้าวหน้าในด้านความฉลาดทางจริยธรรม แบ่งได้ ดังนี้ 1) ผลลัพธ์ ที่ได้จะเป็นตัวประเมินว่าในการจัดกิจกรรมด้านคุณธรรมและจริยธรรมประสบความสำเร็จหรือไม่ 2) การสังเกต เป็นการสังเกตพฤติกรรมการตอบสนองหลังจากที่ได้มีการจัดกิจกรรมว่า ผู้เข้าร่วมมีการตอบสนองเป็นอย่างไรบ้าง หลังจากการฝึกอบรมก็ติดตามผลว่ามีพฤติกรรมเป็นอย่างไร และ 3) สถานการณ์ ในการประเมินความก้าวหน้าจะต้องสร้างสถานการณ์ให้เหมือนจริง โดยไม่มีการแจ้งล่วงหน้า เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ตรงตามวัตถุประสงค์

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า 1) สภาพปัญหาทั่วไปของเยาวชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ปัญหาทางสังคมในปัจจุบันของเด็กและเยาวชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช คือ การทะเลาะเบาะแว้ง ยาเสพติด และขู่สาว ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ซึ่งสามารถนำหลักความฉลาดทางจริยธรรมและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาช่วยในการดำรงชีวิตและเป็นเกราะป้องกันไม่ให้หลงผิดไปมากกว่าเดิม 2) แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาความฉลาดทางจริยธรรมของเยาวชน เพื่อลดปัญหาทางสังคม จะต้องมียุทธศาสตร์พื้นฐานทางจิตใจ 3 ด้าน ในปริมาณที่สูงพอเหมาะกับอายุ จึงจะเป็นผู้ที่มีความพร้อมที่จะพัฒนาจิตลักษณะ 5 ประการ จึงเป็นสาเหตุของพฤติกรรมคนดีและคนเก่ง และ 3) รูปแบบองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาความฉลาดทางจริยธรรมของเยาวชน เพื่อลดปัญหาทางสังคมในจังหวัดนครศรีธรรมราช มี 4 ด้าน 1) การให้ความรู้ความฉลาดทางจริยธรรม รวมถึงให้มีการฝึกสวดมนต์ทำสมาธิ และควรสอดแทรกเรื่องศีล 5 ให้เด็กไปด้วย 2) การสร้างความคิดรวบยอดในการพัฒนาทางปัญญา การพัฒนาทางจิตใจ และการพัฒนาทางพฤติกรรม โดยใช้หลักการทางพระพุทธศาสนาที่สอนในเรื่อง บาบ บุญ คุณ โทษ ให้เด็กมีภูมิคุ้มกันที่ดี และสอนเรื่องสมาธิ เพราะเมื่อมีสมาธิแล้วจะส่งผลให้จิตใจดี คิดดี ทำดี มีการให้อภัยซึ่งกันและกัน รู้จักนำหลักของศาสนาที่ตนนับถือมาช่วยทำให้จิตใจสงบ ส่วนในเรื่องการเสริมสร้างปัญญานั้น Active Learning ให้เด็กได้ทำจริง ได้ปฏิบัติจริงแทนการสอนแบบท่องจำ เพื่อจะไม่กลับมาทำซ้ำอีก 3) การจัดกิจกรรมความฉลาดทางจริยธรรม ในการจัดกิจกรรมทางจริยธรรมควรให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมโดยใช้หลัก บวร (บ้าน วัด โรงเรียน) เพื่อส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้ใช้หลักพระพุทธศาสนา และ 4) การประเมินความก้าวหน้าความฉลาดทางจริยธรรม ในการประเมินความก้าวหน้าหลังจากกิจกรรม ซึ่งจะต้องดูที่ผลลัพธ์โดย

สังเกตสิ่งที่แสดงออกทางกาย วาจา ใจ ผ่านพฤติกรรม และแสดงออกมาทางความคิด จะทำให้สังคมเกิดความสงบสุข รู้จักหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง ละเว้นความประพฤติชั่ว มีเหตุผลถูกต้องตามกาลเทศะ จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ ผู้นำชุมชน บ้าน วัด โรงเรียน และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ควรร่วมกันกำหนดนโยบายระดมความคิดเห็น ร่วมกันจัดกิจกรรม ร่วมกันวิเคราะห์ผลจากการจัดกิจกรรม ร่วมกันประเมินผลจากการจัดกิจกรรม ในการจัดรูปแบบการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาความฉลาดทางจริยธรรมของเยาวชน เพื่อลดปัญหาทางสังคม

เอกสารอ้างอิง

- กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (2565). รายงานสถิติคดีประจำปี 2564. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ.
- ชุดิมา แสงदारรัตน์. (2560). การวิเคราะห์องค์ประกอบของความฉลาดทางจริยธรรมของผู้เรียนระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาเอกชนภาคกลาง. สุทธิปริทัศน์, 31(98), 60-72.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2543). ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม: การวิจัยและการพัฒนาบุคคล. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: โครงการส่งเสริมเอกสารวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พระมหานันต์ องค์กรศิริ. (2561). คุณธรรมจริยธรรมกับการพัฒนาผู้เรียนในยุคไทยแลนด์ 4.0. วารสารนวัตกรรมการศึกษาและวิจัย, 2(2), 81-90.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2544). ความรู้คู่คุณธรรม: รวมบทความเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม และการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิสิฐ คิคคำส่วน. (2562). แนวคิดเชิงคุณธรรม จริยธรรมจากบุคคลสำคัญ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติตนของ นักศึกษาวิชาคุณธรรม จริยธรรมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต. วารสารบัณฑิตศึกษา, 16(72), 119-130.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2564). การสำรวจพฤติกรรมด้านสุขภาพของประชากร พ.ศ. 2564. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- อริยะ สุพรรณเกษ. (2545). พัฒนา I. Q. E. Q. M. Q. และสมาธิด้วยพลังคลื่นเสียง. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ มหจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- อุษณีย์ อิตย. (2563). ปัญหา และความต้องการในการเสริมสร้างความฉลาดทางจริยธรรม ความฉลาดทางความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียน โรงเรียนบำรุงวิทยา อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช. ใน การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 11 - 17 กรกฎาคม 2563 (หน้า 578 -589). สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- Bandura, A. (1972). "Modeling theory: Some traditions, trends, and disputes". In Parke, R. D. (ed.). Recent trends in Social Learning Theory. New York: Academic Press.
- Kohlberg, L. (1976). Moral Stages and Moralization: The Cognitive Developmental Approach In Lickona (ed) and Moral Development and Behavior: Theory Research and Social Issues. New York: Holt Rinehart & Winston.
- Krathwohl, D. R. (1964). Taxonomy of educational objectives Handbook II The affective domain. New York: McKay.